

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΟΥ „ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΑΣΤΕΡΟΣ“

XANIA, 17 Ιουνίου 1908 || ΟΡΓΑΝΟΝ ΕΞΗΠΗΡΕΤΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗ ΠΑΙΔΕΙΑΣ || Ἀριθ. 9

ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΑΤΑ

Πανταχοῦ τοῦ κόσμου, ὅταν γίνονται νόμοι, καὶ μάλιστα ἐκπαιδευτικοί, πολὺν χρόνον πρὶν τεθῶσιν ὑπὸ συζήτησιν ἐν ταῖς Βουλαῖς, δημοσιεύονται καὶ οὕτως ἀποφαίνονται γνώμην περὶ αὐτῶν οἱ ἀρμόδιοι, γράφονται ὑπομνήματα κρίνοντα τούτους, ὑποδεικνύονται τὰ μέρη, τὰ ὅποια ἔχουσι κακῶς, προτείνεται δὲ ἡ διόρθωσις τούτων καὶ τοιοῦτοτρόπως διευκολύνεται καὶ τὸ ἔργον ἐκείνων, οἱ ὅποιοι μέλλουσι νὰ συζητήσωσιν αὐτοὺς καὶ νὰ τοῖς δώσωσι τὸ κύρος νόμου. Παρ' ἡμῖν δὲν γίνεται συνήθως τοῦτο.

Οὕτως ἐν ᾧ ὑπὸ πάντων ὁμολογεῖται ὅτι χρήζουσι διορθώσεως τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἡμῶν πράγματα, μέχρι σήμερον δὲν εἶναι γνωστὸν ποῖα μέτρα ἐπανορθωτικὰ τῶν κακῶς ἐχόντων λαμβάνονται ἢ θὰ ληφθῶσιν. Μανθάνομεν μόνον ὅτι νομοσχέδια πολυάρθρα ἐκτυποῦνται καὶ Ἐπιτροπεῖα ἐκ διακεκριμένων λειτουργῶν τῆς Μέσης καὶ Κατωτάτης ἐκπαίδευσως κληθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Συμβούλου τῆς Παιδείας ἐπεξεργάζεται ὑπόμνημα, περιέχον τὰς ἐκ τῆς πολυετοῦς πείρας αὐτῶν θεωρουμένας ἀναγκαίας μεταρρυθμίσεις. Ἡ ἐργασία ὅμως αὕτη, ἐπειδὴ τὸ ἀμαρτάνειν εἶνε ἀνθρώπινον, πρέπει νὰ δημοσιευθῆ ἵνα μάθωσιν οἱ μὲν λειτουργοὶ τῆς ἐκπαίδευσως ποῖα τύχη περιμένει αὐτοὺς, ὁ δὲ κόσμος, ὅστις εἰς ἐκάστην σύνοδον συνήθισε νὰ ἔχη καὶ ἐκπαιδευτικὰς μεταρρυθμίσεις, ἀνυπομόνως καὶ πάλιν περιμένει νὰ ἴδῃ τὸ ἐκπαιδευτικὸν σύστημα, τὸ ὅποion θὰ εἶναι κατάλληλον νὰ δώσῃ τὴν προσήκουσαν μὲν ἰδέαν εἰς τὴν διὰ νέων ἰδεῶν καὶ ἀπαιτήσεων μορφουμένην σήμερον νεολαίαν. Πιρέρχεται δὲ καὶ ἄλλως ὁ χρόνος τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς ἡμῶν καὶ εἶνε φόβος μήπως δὲν γίνῃ καὶ πάλιν τίποτε γενικόν. Διὰ ταῦτα τολμᾷ ὁ «Κρητικὸς Ἀστὴρ» νὰ προτείνῃ, ἣν ἔχει γνώμην περὶ τῶν μέτρων, τὰ ὅποια ἐπειγόντως πρέπει νὰ ληφθῶσιν, ἐὰν δὲν καταστῆ δυνατὸν νὰ γίνῃ γενικὴ τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον μεταρρυθμίσις :

Α' Νὰ ἐξασφαλισθῆ ἡ μονιμότης τῶν λειτουργῶν τῆς ἐκπαίδευσως.

Β' Νὰ αὐξηθῆ ἡ μισθοδοσία τῶν δημοδιδασκάλων προσμετρομένου τοῦ χρόνου τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ τῶν καὶ ὀριζομένου ποσοῦ τινος ἀνὰ χρονικὸν ὄριον καθοριζόμενον.

Γ' Νὰ θεσπισθῆ πυκνότερα καὶ ἀυστηροτέρα ἡ ἐπιθεώρησις.

Δ' Νὰ μεταρρυθμισθῆ τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα.

Ε' Νὰ ἰδρυθῆ ἐν Ἑπιτροπεύουσιν ἐν Ἡρακλείῳ, διὰ νὰ μορφωθῶσιν ὅσοι εἶναι ἐν ὑπηρεσίᾳ γραμματοδιδάσκαλοι καὶ ὑποδιδάσκαλοι ἐπὶ τὸ μεθοδικώτερον καὶ πρακτικώτερον καὶ ὅσοι ἄλλοι τυχόν θὰ θελήσωσι νὰ γίνωσι ἐν τῷ μέλλοντι ἐκ μαθητῶν Γυμνασίου ὑποδιδάσκαλοι.

ΣΤ' Νὰ καταργηθῶσιν αἱ χειμεριναὶ καὶ αἱ ἐπαναληπτικαὶ τοῦ Σθέρου ἐξετάσεις, αἱ ὅποια πλείστον χρόνον τῆς διδασκαλίας ἀνωφελῶς καταναλίσκουσι, νὰ κανονισθῶσι δὲ ἐπωφελέστερον τὰ περὶ ἀπουσιῶν τῶν μαθητῶν καὶ διδασκάλων,

τὰ τῶν ἀργιῶν καὶ διακοπῶν καὶ πᾶν ἄλλο, τὸ ὅποion αἱ ἀρμόδιοι ὑπηρεσίαι τῆς ἐκπαίδευσως ἤθελον ὑποδείξει ὡς χρήζον ἀμέσου διορθώσεως.

Ταῦτα κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν πρέπει ἀμέσως νὰ θεραπευθῶσιν. Ἴνα δὲ γίνῃ τελειότερα ἐργασία διὰ τὸ μέλλον πρέπει ἡ Ἀνωτέρα Διεύθυνσις τῆς Παιδείας νὰ καταρτίσῃ ἀπὸ τοῦδε μίαν ἐπιτροπεῖαν ἐκ δοκιμῶν Καθηγητῶν καὶ Διδασκαλιστῶν καὶ νὰ ἀναθέσῃ αὐτοῖς τὴν ἐκπόνησιν Νομοσχεδίου περὶ ἐκπαίδευσως, ὅπερ εἰς τὴν Βουλὴν τοῦ ἐπιόντος νὰ ὑποβληθῆ. Οὕτω φρονοῦμεν ὅτι θὰ ὀρθοποδήσῃ ἡ Παιδεία ἐπ' ἀγαθῆ τῆς νεότητος τῆς Πατρίδος.

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΕΝ ΣΟΥΗΔΙΑ

Ὁ διάσημος Σεκρετάν, διευθυντὴς τῆς «Ἐφημ. τῆς Λωζάνης», ἐπισκεφθεὶς τὴν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου διοργανωθεῖσαν παιδαγωγικὴν Ἐκθεσιν τῆς Στοκχόλμης ὡς ἐξῆς περιγράφει τὸ λαμπρὸν ἐκπαιδευτικὸν σύστημα αὐτῆς, ἄξιον ἀναγνώσεως καὶ μελέτης παρὰ τῶν ἀρμοδίων.

* * *

«Ὁμιλῶ περὶ τῶν δημοτικῶν σχολείων ἢ κλασικῆ καὶ ἐπιστημονικῆς ἐκπαίδευσιν προήχθησαν μεγάλως ἐν Σουηδίᾳ, ὡς μαρτυρεῖ ἡ λάμψις τῶν ἀρχαίων τῆς Πανεπιστημίων. Ἄλλὰ ὄχι ὀλιγώτερον προήχθη ἡ λαϊκὴ ἐκπαίδευσιν.

Εἰς τοὺς διεθνεῖς στατιστικοὺς πίνακας ἡ Σουηδία κατέχει τὸν πρῶτον βαθμὸν ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν γνωριζόντων τὴν ἀνάγνωσιν. Κατὰ τὸ 1896 ἐπὶ τῶν στρατολογηθέντων 25,743 ἀνδρῶν, μόνον 44 ἠγγύουν τὴν ἀνάγνωσιν καὶ 161 τὴν γραφήν.

Διὰ τίνων μέσων ἡ Σουηδία κατώρθωσε ν' ἀπολήξῃ εἰς τοιαῦτα ἀποτελέσματα, ὑπερνικῶσα ὅσας δυσκολίας παρέχει πρὸς ἐξάπλωσιν τῶν σχολείων ἢ διασπορὰ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς καὶ τοῦ κλίματος ἢ δριμύτης ;

Ἄς ἴδωμεν ἐν πρώτοις ὅποιος ὁ γενικὸς ὀργανισμὸς.

Ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσιν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν. Οἱ Σουηδοὶ, ἐμμένοντες εἰς τὰς πατρικὰς παραδόσεις, δὲν ἀπέβλεψαν, ὡς ἀλλαχοῦ, εἰς τὸν χωρισμὸν τῆς θρησκείας ἀπὸ τοῦ σχολείου. Ὅχι μόνον διδάσκειται εἰς τὰ σχολεῖα τῶν ἡ ἱερὰ ἱστορία, ἢ λουθηρανὴ κατήχησις καὶ ἡ ψαλμῳδία τῶν ψαλμῶν τοῦ Δαυὶδ, ἀλλὰ καὶ καθ' ἐκάστην πρωΐαν ἡ προσευχὴ προηγεῖται τῶν μαθημάτων. Οἱ Σουηδοὶ ἐμφοροῦνται ὑπὸ τῆς ἰδέας ὅτι τὸ σχολεῖον πρέπει ν' ἀποβλέπῃ εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ παιδός, ὅσον καὶ εἰς τὴν διάνοιάν του.

Πᾶσα ἐκκλησιαστικὴ ἐνορία συγκροτεῖ σχολικὴν περιφέρειαν (αἱ μεγάλαὶ πόλεις ἔχουν διάφορον τοπικὸν ὀργανισμὸν). Εἰς ἐκάστην περιφέρειαν ὑπάρχει σχολικὴ ἐφορεία, προεδρευομένη ὑπὸ τοῦ ἐφημερίου καὶ ἐκλεγομένη ὑπὸ τῆς

ἐνοριακῆς συνελεύσεως. Αἱ γυναῖκες ἔχουν δικαίωμα ψήφου, εἶναι δὲ καὶ ἐκλέξιμοι ὡς μέλη τῆς ἐφορείας. Ἡ ἐνοριακὴ συνέλευσις ἐκλέγει τὸν δημοδιδάσκαλον ἐκ τριῶν ὑποψηφίων, τοὺς ὁποίους προτείνει ἡ σχολικὴ ἐφορεία μετὰ τὴν ἐξέλεξιν τῶν τίτλων καὶ τῶν προσόντων αὐτῶν. Κατὰ τὸν νόμον ὁ δημοδιδάσκαλος ὀφείλει νὰ προσαγάγῃ ἀποδεικτικὰ περὶ τῆς εὐσεβείας, τῆς ἀψόγου διαγωγῆς του, περὶ τοῦ ἡθους, πρὸς δὲ καὶ περὶ τῆς πραότητος καὶ τῆς ὑπομονῆς, τῶν ὁποίων ἔχει ἀπαραίτητον ἀνάγκην ὁ ἀναλαμβάνων τὴν διδασκαλίαν τῶν παιδίων. Ἀπαιτεῖται πρὸς τούτοις παρὰ τοῦ ὑποψηφίου δημοδιδασκάλου δίπλωμα μαρτυροῦν ὅτι ἐφοίτησεν ἐπιτυχῶς εἰς Διδασκαλεῖον. Πρέπει δὲ κατ' ἐλάχιστον ὄρον, νὰ συνεπλήρωσε τὸ 21ον ἔτος τῆς ἡλικίας του.

Ἡ δικαιοδοσία τῶν σχολικῶν ἐφορειῶν εἶναι εὐρεία. Αὐταὶ διευθύνουν πράγματι τὸ σχολεῖον καὶ εἶναι ἀπ' εὐθείας ὑπεύθυνοι διὰ τὴν πορείαν του. Ἐχουν τὸ δικαίωμα νὰ παύουν τὸν δημοδιδάσκαλον, ἐὰν δὲν ἐκτελῇ τὰ καθήκοντά του πρεπόντως, ἀποφασίζουσι δὲ περὶ τῆς ἐγγραφῆς καὶ τῆς ἀποφοίτησεως τῶν μαθητῶν. Ἡ φοίτησις εἰς τὰ σχολεῖα εἶναι ἀναγκαστικὴ ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου ἔτους μέχρι τοῦ δεκάτου τετάρτου, ἀλλ' ἡ ἐφορεία δύναται νὰ παρατείνῃ τὸ ὄριον καὶ πέραν τοῦ ἑβδόμου ἔτους, διὰ τὴν εἰς τὸ σχολεῖον κατὰ τὰς παίδων σωματικῶς ἀσθενῶν ἢ καὶ βραδείας διανοητικῆς ἀναπτύξεως, καθὼς ἐπίσης δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν πρὸ τοῦ δεκάτου τετάρτου ἔτους ἀποφοίτησιν μαθητῶν ἀνεπτυγμένων, ἢ νὰ παρατείνῃ τὴν εἰς τὸ σχολεῖον διαμονὴν τῶν μὴ ἀποκτησάντων καὶ μετὰ τὸ 14ον ἔτος τὰς ἀπαιτουμένας γνώσεις. Αἱ σχολικαὶ ἐφορεῖαι ἐπιβλέπουσι δικαιοματικῶς τὰ ἰδιωτικὰ σχολεῖα καὶ τὴν κατ' οἶκον παιδείαν, δύναται δὲ νὰ ὑποβάλλουν εἰς ἐξέτασιν καὶ ἔλεγχον καὶ τοὺς μὴ φοιτῶντας εἰς τὸ δημόσιον σχολεῖον παῖδας.

Ἐκάστη σχολικὴ ἐφορεία ἀποστέλλει κατ' ἔτος ἕκθεσιν εἰς τὸν Ἐπίσκοπον τῆς οἰκείας περιφερείας, ἐκφράζουσα τὰς περὶ βελτιώσεως εὐχὰς τῆς. Ὁ δὲ ἐπίσκοπος ἐπιβλέπει τὰς ἐφορεῖας, ἐξασκεῖ ἐπ' αὐτῶν ὠρισμένην δικαιοδοσίαν καὶ ὑποβάλλει ἐπίσης κατ' ἔτος ἕκθεσιν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν. Ἡ δὲ Κυβέρνησις ἐπὶ τέλους ἐξασκεῖ τὴν ἀνωτάτην ἐν γένει ἐποπτεῖαν διὰ τριάκοντα περίπου ἐπιθεωρητῶν. Οὗτοι δὲν εἶναι καθ' ἑαυτὸ δημόσιοι ὑπάλληλοι ἀλλ' ἄνδρες ἔχοντες τὰ ἀρμόδια προσόντα πείρας καὶ μαθήσεως, διορίζονται δὲ ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ διὰ περὶ ὄσον χρόνον, πενταετὴ συνήθη.

Ἡ ἐφορεία προσλαμβάνει ἀναγκαστικῶς εἰς τὸ δημόσιον σχολεῖον τοὺς παῖδας, ὅσοι δὲν διδάσκονται ἐπαρκῶς εἰς ἰδιωτικὰ σχολεῖα ἢ κατ' οἶκον. Κατὰ τὸ 1895 ἐξ ὄλων τῶν παιδίων τοῦ Σουεδικοῦ Κράτους τὰ 85 τοῖς ἑκατὸν ἐφοίτησαν εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα, 28 τοῖς ἑκατὸν ἔμειναν ἄνευ διδασκαλίας διὰ λόγους ποικίλους, οἱ δὲ λοιποὶ ἐφοίτων εἰς ἰδιωτικὰ σχολεῖα. Ὁ νόμος ἐφαρμόζεται αὐστηρῶς εἰς τοὺς γονεῖς καὶ κηδεμόνας. Οἱ ἀμελοῦντες τὴν μόρφωσιν τῶν παιδίων προσκαλοῦνται κατὰ πρῶτον ἐνώπιον τοῦ ἐφημερίου πρὸς ἐπίπληξιν. Ἐὰν τοῦτο δὲν φέρῃ ἀποτέλεσμα, ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἐπίπληξις ὑπὸ τῆς ἐπισκοπικῆς ἀρχῆς. Μετὰ δὲ τοῦτο, κατόπιν ἐκθέσεως τῆς σχολικῆς ἐφορείας, οἱ ἀμελοῦντες ὑπὸ τῶν γονέων ἢ κηδεμόνων τῶν παῖδες παραδίδονται εἰς τρίτους, ἐπιφορτισμένους τὰ τῆς ἀνατροφῆς τῶν τῆ δαπάνῃ τῶν ἀναξίων γονέων ἢ κηδεμόνων. Ἐὰν οἱ γονεῖς στεροῦνται τῶν μέσων πρὸς διατροφήν καὶ ἐνδυμασίαν τῶν τέκνων των, ἀναλαμβάνει κατὰ νόμον ὁ δῆμος τὴν τῆ αὐτῆν δαπάνην.

Ἐνεκα τῆς εἰς μεγάλας ἀποστάσεις διασπορᾶς τῶν κα-

τοίκων τῆς ὑπαίθρου χώρας, πολλοὶ τῶν παιδίων δὲν δύναται ἰδίως τὸν χειμῶνα νὰ ἐπιστρέφουν εἰς τὴν οἰκίαν των χάριν τοῦ μεσημερινοῦ γεύματος. Οἱ τῶν αὐτῶν τρέφονται εἰς τὸ σχολεῖον. Τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ εἰς τὰς πόλεις διὰ τοὺς πέννητας παῖδας. Ἀλλὰ τὰ σχολικὰ μαγειρεῖα τῆς Σουηδίας δὲν ἐξαρτῶνται ἐξ ἰδιωτικῆς ἀγαθοεργίας· ἀποτελοῦν μέρος τοῦ σχολείου, χρησιμεῖον δὲ καὶ πρὸς διδασκαλίαν. Μαγειροῦν εἰς αὐτὰ αἱ μαθήτριά των ἀνωτέρων τάξεων ὑπὸ τὰς ὁδηγίας μαγειρίσσης, ἢ καὶ τῆς διδασκαλίσσης, μανθάνουν δὲ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὴν μαγειρικὴν, ὥστε διὰ τοῦ πρακτικοῦ τούτου συνδυασμοῦ ἐπιτυγχάνεται σκοπὸς διπλοῦς. Τὸ Κράτος ἐπίσης προνοεῖ ὑπὲρ τῶν πασχόντων σωματικῶς ἢ διανοητικῶς, ἰδρῶσαν χάριν αὐτῶν σχολὰς εἰδικὰς καὶ παρέχον γενναίαν ἐπιχορήγησιν εἰς ἰδιωτικὰ καταστήματα, ὅπου ἐκ φιλανθρωπίας συνεστήθησαν τῶν αὐτῶν.

Ἐπάρχει εἰς Σουηδίαν Κεντρικὸν διδασκαλεῖον πρὸς μόρφωσιν διδασκάλων καὶ διδασκαλίσσων διὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Κράτους ἰδρυθέντα ἑπτὰ σχολεῖα κωφαλάλων.

(Ἀκολουθεῖ)

Ἡ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Ἐν τέλει τοῦ παρελθόντος μηνὸς ἐγένοντο συμφωνίαι τῆ νόμῳ αἱ ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν ἐν τῇ γυμναστικῇ. Τὸ πεδῖον τοῦ Ἄρεως, ἡ πλατεῖα Λουμπάνσκη Χανίων, αἱ τρεῖς Καμάρες Ἡρακλείου καὶ ὁ Κουμπὲς Ρεθύμνης ὑπῆρξαν τὰ κέντρα εἰς τὰ ὅποια ἡ κρητικὴ νεότης ἐδειξε τὰ σωματικὰ τῆς κάλλη, ἀσκουμένη, ὄρχουμένη καὶ ἄδουσα. Τὰ τε δημοτικὰ σχολεῖα Χανίων, Ρεθύμνης καὶ τὸ Γυμνάσιον Χανίων μετὰ τοῦ Λυκείου ὁ «Κοραῆς» ἐδειξαν ἀρκετὸν ζήλον πρὸς τὴν γυμναστικὴν καὶ πρόδοός τις ἐσημειώθη, εἰσαχθείσης τῆς σουηδικῆς γυμναστικῆς ἐν τῇ Γυμνασίῳ Χανίων καὶ ἐν τῇ Λυκείῳ ὁ «Κοραῆς».

Εἰς τὸν παρακολουθοῦντα τὴν γυμναστικὴν κίνησιν τὰ μικρὰ ταῦτα ἄλλα, καίτοι σημειοῦνται ὡς κόκκος ἄμμου ἐν τῇ ὠκεανῷ, ἐμποιοῦσι τὴν ἀρίστην ἐντύπωσιν· διότι παρυσιαζόμεθα ὅτι ἐν τῇ προόδῳ τῶν ἄλλων χωρῶν δὲν ὑστεροῦμεν χάρις εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τῶν γυμναστικῶν μας. Δὲν δυνάμεθα ὅμως ἐκ μεμονωμένων δύο ἢ τριῶν παραδειγμάτων νὰ μένωμεν εὐχαριστημένοι, ἀφ' οὗ ἡ Πατρίς ἡμῶν ἀριθμεῖ ὑπὲρ τὰ 500 δημοτικὰ Σχολεῖα, 4 γυμνάσια καὶ 30 ἑλληνικὰ Σχολεῖα καὶ Παρθεναγωγεῖα καὶ ὅμως οὐδαμῶς ἀλλαγῶς ἐκαλλιεργήθη ἡ σωματικὴ διάπλασις τῆς νεότητος παρὰ μόνον ἡ πνευματικὴ! Κακῶς καὶ ἀναδρομικῶς βαίνοντες διδάσκαλοι τινες τῆς Κρήτης φαντάζονται ὅτι ἡ σημερινὴ ἀνάπτυξις τῆς νεολαίας ἐγκεῖται εἰς τὴν πνευματικὴν ἄνευ τῆς σωματικῆς μόρφωσιν. Ἡ γυμναστικὴ ἀνάπτυξις ἀνέκαθεν ἐθεωρήθη μέσον ἀγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἐθεώρουν αὐτὴν στοιχεῖον ἀναπόσπαστον τοῦ δημοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ των βίου καὶ ἐθνικὸν θεσμόν, τὰ δὲ νεώτερα ἔθνη διδάσκουσιν αὐτὴν ὡς ἓνα τῶν παραγόντων τῆς εὐεξίας καὶ προόδου παντὸς πεπολιτισμένου ἔθνους. Εἰς ἔθνη δὲ ὡς τὸ ἡμέτερον, διδάσκουσι διάσημοι παιδαγωγικοὶ καὶ γυμναστικοὶ Ἕλληνας, ἔνθα ἡ διεκδίκησις τῶν ἐθνικῶν δικαιωμάτων ἢ ἡ ἄμυνα τῆς χώρας ἀπαιτοῦσι γενικὴν στρατιωτικὴν προπαιδευσιν, ἢ φυσικὴ ἀγωγή δέον νὰ θεωρητῆαι καὶ ὡς ἀνάγκη ἱερὰ καὶ πατριωτικὴ.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΠΕΡΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Πλήν τῶν ἰδρυμάτων τούτων τῶν διεσπαρμένων ἀνά τὴν Ἀνατολήν ὑπῆρχον καὶ σχολαὶ Ἑλληνικαὶ λαϊκῆς καὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως καὶ εἰς τὰς πόλεις τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐν Βενετίᾳ, Παδοῦᾳ, Λιβόρνῳ, Τεργέστη, Βιέννῃ, Ὁδησσῷ, Κιέδῳ κλπ.

Μέθοδος διδασκαλίας. — Ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει τὰς ἐξενηθεύσας κρίσεις κατὰ τῆς μεθόδου τῆς διδασκαλίας τῆς καλουμένης «ψυχαγωγικῆς», τῆς συνισταμένης εἰς τὸ νὰ ἐξηγητῆ ἐκάστη λέξις διὰ πληθῆος συνωνύμων, ἵνα ἐξασκῶνται οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν γλῶσσαν. Ἔθυσον πολὺ εἰς τὴν γραμματικὴν ἐπὶ ζημίᾳ τῆς ἠθικῆς καὶ λογικῆς διδασκαλίας. Δὲν ἔλειπον δὲ οἱ ἄνδρες οἱ καταγγέλλοντες τὰς λυπηρὰς συνεπειὰς συστήματος, ὅπερ παρεχόμενον εἰς τὰς λέξεις θέσιν μεγαλυτέραν ἢ εἰς τὰς ἰδέας. Ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος ἀντεπεξῆλθε κατὰ τῆς μεθόδου ταύτης. Κατὰ τὸ 1779 ὁ Ἰωσήφ Μόισιος ὁ Δάξ τὴν κατεδίδασκεν αὐστηρῶς ἐν τῷ ἐγχειριδίῳ του περὶ παιδαγωγικῆς. Ἐκηρύχθη δὲ θιασώτης τῆς μεθόδου τῆς «λογικῆς διδασκαλίας», ἣτις κατέληξεν εἰς θρίαμβον ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς παρεμβάσεως τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ (1748-1833). Εἰς τὴν ἀνακαινίσιν τῶν μεθόδων οὐχ ἤττον συνετέλεσαν καὶ τὰ μαθήματα, ἅτινα οἱ νέοι Ἕλληνες ἐλάμβανον ἐν Γερμανίᾳ παρὰ τοῦ I. Mathias, Chr. Heyne, Ernesti καὶ Kessner. Μετ' ὀλίγον δὲ τὰς παλαιὰς πλάνας διεδέχθησαν αἱ νέα μέθοδοι, αἵτινες ἐνεφύσησαν νέαν ζωὴν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα.

Λαϊκὰ σχολεῖα πρὸ τοῦ 1821. Τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Κερκύρας. — Μικρὸν πρὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πολέμου εἰσῆχθη ὀριστικῶς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἡ μέθοδος τῆς «λογικῆς διδασκαλίας» ὑπερπαινεθεῖσα παρὰ πλείστων σοφῶν Ἑλλήνων. Ἡ τιμὴ τῆς μεταρρυθμίσεως ταύτης ὀφείλεται εἰς τὸν Γεώργιον Κλεόβουλον, τὸν σοφὸν Ἕλληνα ἐκ Φιλιππουπόλεως, σπουδᾶσαντα ἐν Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ φιλολογίαν, μαθηματικὰ καὶ ἄλλας ἐπιστήμας. Ὁπαδὸς τῆς ἀλληλοδιδασκαλικῆς, ἣς οἱ Ἄγγλοι Bell καὶ Lancaster ἦσαν οἱ δημιουργοί, τὴν εἰσήγαγεν εἰς τὰ ἐν Ἑλλάδι λαϊκὰ σχολεῖα. Πλήν ἡ νέα αὕτη μέθοδος δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπιζήσῃ κατὰ τὸν περὶ ἀνεξαρτησίας πόλεμον, τὸν ἐξαφανίσαντα πάντα τὰ Ἑλληνικὰ σχολικὰ ἰδρύματα.

Σχολεῖα εὐδοκίμως λειτουργοῦντα ὑπῆρχον τότε εἰς τὰς Ἰονίους νήσους, αἵτινες δὲν εἶχον ποσῶς γνωρίσει τὸν τουρκικὸν ζυγόν, νικηφόρως δὲ εἶχον ἀγωνισθῆ κατὰ τῶν ἐνωτικῶν βλέψεων τῆς Βενετίας ἵνα ὑπαχθῶσι κατὰ τὸ 1815 ὑπὸ τὴν Βρετανικὴν προστασίαν. Οἱ τῆς Κεφαλληνίας, τῆς Ζακύνθου καὶ τῆς Κερκύρας ἦσαν μάλιστα αἱ ἀρτηρίαὶ δι' ὧν ἐξωγονοῦντο ἢ τε γλῶσσα καὶ διδασκαλία.

Οἱ δύο ἀδελφοὶ Σωφρόνιος καὶ Ἰωαννίκιος Λειχοῦδαι, οἱ βραδύτερον γενόμενοι καθηγηταὶ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Μόσχας, ὁ διάσημος ἱεροκλήρυξ Ἥλιος Μηλιάτης, ὁ πολυμαθέστατος καὶ διάσημος Βικέντιος Δαμόδος, ὅστις ὑπῆρξε παγκόσμιον πνεῦμα, ἄλλοι διδάσκαλοι διαπρέψαντες εἰς τὰ κέντρα ταῦτα τῆς μορφώσεως, ὑπῆρξαν ἀληθῆς κόσμημα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, σκαπανεῖς ἀκούραστοι τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Ἀλλὰ τὸ μᾶλλον ἀξιοσημείωτον γεγονός, τὸ σημεῖωσαν τὴν περίοδον ταύτην κατὰ τὸ 1823 εἶνε ἡ ἱδρυσις τοῦ Ἰονίου Πανεπιστημίου, ὅπερ περιελάμβανε τέσσαρας σχολὰς Θεολογικὴν, Φιλοσο-

φικὴν, Ἱατρικὴν καὶ Νομικὴν, συντηρουμένας ὑπὸ τοῦ Ἰοβίου Κράτους, ὅπερ παρεῖχε πρὸς τοῦτο 90 χιλιάδων φράγκα, τῶν λοιπῶν δαπανῶν συμπληρουμένων διὰ τῶν δωρεῶν τοῦ λόρδου Guilford. Μετὰ τὸν θάνατον ὅμως τὸν εὐγενοῦς εὐεργέτου, ἐπειδὴ οἱ κληρονόμοι του διέκοψαν τὴν ἐπιχορήγησίν του, τὸ ἐπιστημονικὸν τοῦτο ἴδρυμα βαθμηδὸν παρήκμασε μετ' ἄλλας τὰς προσπάθειάς καὶ τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ θυσίας τοῦ Ἰονίου Κράτους. Τὸ δὲ 1864, γενομένης τῆς ἐνώσεως τῶν Ἰονίων νήσων μετὰ τῆς Ἑλλάδος, κατηργήθη τὸ ἴδρυμα τοῦτο πρὸς ὄφελος τοῦ Πανεπιστημίου τῆς πρωτεύουσας οὐχὶ χωρὶς νὰ προσφέρῃ μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, μορφώσαν διδασκάλους καὶ παιδαγωγοὺς τὰ μάλια συντέλεσαντας εἰς τὸ ἔργον τῆς πνευματικῆς προόδου τοῦ βασιλείου.

Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας καὶ τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα. — Ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις τῆς Ἐπιδαύρου κατὰ τὸ 1822 ἐμελέτησε μετὰξὺ ἄλλων καὶ τὸν σχολικὸν ὀργανισμόν, παρὰ τὰς δυσμενεῖς περιστάσεις καὶ τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ πολέμου. Ἐπιτροπὴ σχηματισθεῖσα πρὸς τοῦτο ἀνέλαβε νὰ ἐπεξεργασθῆ σχέδιον σχολικοῦ ὀργανισμοῦ, τὸν ὅποιον νὰ ἐποβάλλῃ ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν τῆς κυβερνήσεως. Ὁ ὀργανισμὸς οὗτος δημοσιευθεὶς κατὰ τὸ 1824 παρεδέχετο τρεῖς βαθμοὺς ἐκπαιδεύσεως, τὴν λαϊκὴν, τὴν κλασικὴν καὶ τὴν ἀνωτέραν ἢ ἐπιστημονικὴν.

«Ἄλλ' ἐπειδὴ μᾶς εἶναι ἀδύνατον, διεκήρυττεν ἡ κυβέρνησις ἐν ταῖς δειναῖς περιστάσεσιν, ἃς διερχόμεθα νὰ πραγματοποιήσωμεν τὸν σχολικὸν ὀργανισμόν ἐν τόσῃ εὐρείᾳ κλίμακι, θέλομεν περιορισθῆ μόνον εἰς τὴν λαϊκὴν ἐκπαίδευσιν, ἣτις γενήσεται κατὰ τὴν μέθοδον τῆς ἀλληλοδιδασκαλικῆς ὡς ἤττον δαπανηρὰς. Πρὸς τοῦτο θέλομεν ἰδρύσει ἐν Ἀργεῖ ἱεροδιδασκαλεῖον ἐν ᾧ θὰ γίνωνται δεκτοὶ ὅπως μορφωθῶσιν ὡς διδάσκαλοι οἱ μαθηταί, «οἱ διακριθέντες ἐν τοῖς λαϊκοῖς ἐκπαιδευτηρίοις».

Τὸ διδασκαλεῖον πράγματι ἰδρύθη βραδύτερον ἐν Ναυπλίῳ καὶ τὸ σύστημα τοῦ Lancaster εἰσῆχθη πανταχοῦ ὅπου αἱ περιστάσεις τὸ ἐπέτρεπον. Ὁ πόλεμος εἶχε σχεδὸν κατερημώσει ἀπάσας τὰ πόλεις καὶ τὰ χωρία. Εἶχε μεταβάλλει ὀλόκληρον τὴν χώραν εἰς ἀπέραντον ἔρημον. Οἱ μαθηταὶ ἐστεροῦντο βιβλίων καὶ χάρτου. Ὑπο τοὺς ὄρους δὲ τούτους τὰ σχολεῖα δὲν ἠδύναντο νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὸ ὕψος τοῦ προορισμοῦ των. Ἐδῶκαν ὅμως καλύτερα ἀποτελέσματα μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Καποδιστρίου, ὃν ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις ἐξέλεξε πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὸ 1827.

Εἶναι γνωστὴ ἡ λαμπρὰ σταδιοδρομία κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κερκυραῖος I. Καποδίστριας ἐδοξάσθη ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ρωσσίας. Ὡν πρέσβυς τοῦ Τσαρού ἐν Ἑλθετίᾳ ἔσχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ γνωρίσῃ ἐκ τοῦ σύγγγγυς τὸν Feilenberg καὶ τὸν Bestalozzi, ὧν αἱ ἰδέαι περὶ τοῦ τρόπου τῆς διαπαιδαγωγήσεως τοῦ λαοῦ τῷ εἶχον βαθέως ἐντυπωθῆ. Ἐπιθυμῶν νὰ πράξῃ τι ὑπὲρ τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ ἐπέδωκε κατὰ τὸ 1895 πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον ὑπόμνημα ἐν τῷ ᾧ ὁποῖο ὑπερημύνετο θερμῶς τῶν ἰδεῶν τοῦ Pestalozzi καὶ τοῦ Feilenberg. Μόλις δὲ ἀνήλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν ἡ πρώτη αὐτοῦ μέριμνα ὑπῆρξε νὰ ἐργασθῆ πρὸς πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ λαοῦ. Ἀφωσιώθη δὲ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο μετὰ ζήλου καὶ ἐπιμονῆς ἀξιοθαυμάστου, φιλῶν νὰ ἐπαναλαμβάνῃ ὅτι ἡ ἐλπίς τῆς Ἑλλάδος ἀνετίθετο ὀλόκληρος εἰς τὴν καλὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων τῆς.

Τὸ πρῶτον ἴδρυμα τοῦ Καποδιστρίου ὑπῆρξε τὸ ὄρφανοτροφεῖον τῆς Αἰγίνης ὅπερ πλήν ἄλλων ἔδει νὰ περιλαμβάνῃ λαϊκὴν σχολὴν, ἐπαγγελματικὴν σχολὴν καὶ διδασκα-

λειον πρὸς μέρφωσιν διδασκάλων καὶ ἡ μέθοδος τοῦ Lancaster, ἣτις ἦν ἐν χρήσει τότε ἐν Γαλλίᾳ, εἰσῆχθη ἀποτελεσματικῶς εἰς τὰ διδασκαλεῖα. Παρεδέχθησαν δὲ διὰ τὴν ἀλληλοδιδασκτικὴν τὴν μεταφρασὴν τοῦ ὀδηγοῦ τοῦ Lagazin ὅστις ἐδόθη τοῖς καθηγηταῖς ὡς ὑπόδειγμα. Ἐν Αἰγίνῃ ὡσαύτως ἰδρύθη καὶ Γυμνάσιον «Κεντρικὴ σχολή» ἐν ἣ ἕξ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος συνέρρεον πολυάριθμοι μαθηταί. Κατὰ τὸ δεύτερον ἤδη ἔτος ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἐν τῇ νήσῳ ἀνῆλθε εἰς τοὺς 1500. Ἡ Κυβέρνησις ἰδρυσεν εἰδικὸν τυπογραφεῖον ὅπου ἐξεδίδοντο τὰ ἀναγκαῖοντα τοῖς μαθηταῖς βιβλία πάσης διδασκαλίας, ὅπερ τὰ μέγιστα ὠφέλησε τὰ σχολεῖα. Ἐν γένει ὁ Καποδίστριας ὑπῆρξεν ἡ διέπουσα τὰ πάντα δύναμις. Ἐμερίμνησε καὶ ἐκτίσθησαν σχολεῖα, ἐπρομήθευσεν αὐτοῖς τὴν ἀναγκαίαν πρὸς διδασκαλίαν ὕλην, παρεκάλεσε τοὺς πλουσίους νὰ ὑποστηρίξωσι δι' ἐράνων αὐτὰ, ἔγραψεν πρὸς τοὺς φιλέλληνας, αἰτούμενος βοηθήματα· συνίστα τοῖς διδασκάλοις νὰ ἐργάζωνται εὐσυνειδήτως καὶ μετὰ ζήλου, ὑποδεικνύων αὐτοῖς τὸν τρόπον τοῦ τιμωρεῖν καὶ ἀμείβειν τοὺς μαθητάς· συχνάκις παρίστατο προσωπικῶς εἰς τὰς παραδόσεις τῶν σχολείων καὶ δὲν ἔλειπεν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς εὐμεθόδως διδάσκοντας διδασκάλους καὶ τοὺς ἐπιμελεῖς μαθητάς. Ὁ Καποδίστριας ἦν ἐν ταύτῳ κυβερνήτης, πατήρ καὶ διδάσκαλος. Ἡ ἀλληλογραφία του, γεγραμμένη εἰς τὴν γαλλικὴν καὶ δημοσιευθεῖσα εἰς πλείστους τόμους, περιλαμβάνει πολλὰς ἐπιστολάς ὧν ἐκάστη εἶναι εἶδος μικροῦ ἐγχειριδίου παιδαγωγίας.

Ἴδου ἐπὶ παραδείγματι ἐν χωρίῳ ἐπιστολῆς τοῦ Καποδίστριας, χρονολογουμένης ἀπὸ 28 Αὐγούστου 1829 καὶ ἀπευθυνομένης πρὸς τοὺς διδασκάλους.

«Εἰς ἄκρον ἠὺχαριστήθη ἐξ ἄλων τῶν ἀλληλοδιδασκτικῶν σχολείων ἅτινα ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπισκεφθῶ, θεωρῶ καθήκόν μου νὰ ἐκφράσω τὴν βαθεῖάν μου εὐγνωμοσύνην πρὸς τοὺς ἐπιφανεῖς ἄνδρας, οἵτινες συνετέλεσαν εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῶν σχολείων τούτων καὶ πρὸς τοὺς διδασκάλους, οἵτινες ἐν μέσῳ τόσων ἐλλείψεων ἐκπληροῦσι τὸ καθήκον των μετὰ τοσοῦτου ζήλου. Εἰς τούτων τὴν ἐνέργειαν ὀφείλομεν τὴν εὐδόκιμον λειτουργίαν τῶν σχολείων μας. Εὐχαριστοῦμεν ἐπίσης τοὺς μαθητάς, οἵτινες διὰ τε τῆς καλῆς των διαγωγῆς καὶ ἐπιμελείας των δικαιούσι τὰς ἐλπιδάς, ἃς ἡ πατρις ἀνατίθησιν αὐτοῖς».

(Ἀκολουθεῖ)

ΓΝΩΜΑΙ ΠΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΝ

Ἡ ἐκπαίδευσις τῆς γυναικὸς εἶναι ἐκπαίδευσις τοῦ ἀνδρός. Ὅτι ἐξυνηροῖ τὸν χαρακτήρα ἐκείνης, ὑφοῖ καὶ τούτου τὸν χαρακτήρα. Ἀποδίδοντες ἠθικὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν γυναῖκα, ἀσφαλίζομεν ὀλόκληρον τῆς κοινότητος τὴν ἐλευθερίαν· διότι τὰ ἔθνη γεννῶνται ἐκ τῶν οἰκογενειῶν καὶ οἱ λαοὶ ἐκ τῶν γυναικῶν

Σμῆλς

Πρωτεῦδ' Ἔθνος εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἔχει τὰ καλύτερα σχολεῖα καὶ ἂν δὲν εἶναι σήμερον τοιοῦτο, θὰ γίνῃ αὐριον.

Ἰούλιος Σίμων

Τὸ παράδειγμα εἶναι τὸ πᾶν· παράδειγμα εἶναι τὸ Σχολεῖον τῆς ἀνθρωπότητος, ἣτις μόνον ἐν αὐτῷ θέλει νὰ διδάσκηται.

Βούραε

ΑΠΟ ΤΟΝ ΗΜΕΡΗΣΙΟΝ ΤΥΠΟΝ

*** Διωρήθη Πρύτανις τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου ὁ κ. Κυρ. Στέφανος, Κοσμητορὸς δὲ ἐξελέγησαν τῆς Νομικῆς Ἀγγελόπουλος, τῆς φιλοσοφικῆς Χατζιδάκις Γ., τῆς Ἱατρικῆς Φωκᾶς, τῶν Μαθηματικῶν Αἰγγινίτης καὶ τῆς Θεολογίας Δέρβος Γ.

*** Ἐν τῷ Σουτσεῖφ διαγωνίσματι περὶ πλατωνικῆς φιλοσοφίας ἐβραβεύθη τὸ ἔργον τοῦ κ. Κ. Λογοθέτου, σχολάρχου «περὶ τῶν ἰδεῶν τοῦ Πλάτωνος» διὰ 1000 δραχμῶν ἀμοιβῆς.

*** Ἐν τῷ Σουληνεῖφ ἀγῶνι περὶ συγγραφῆς τῆς Ἱστορίας τῆς Θεσσαλίας ἐβραβεύθη ὁ κ. Β. Κάνδης διὰ 1000 δραχμῶν ἀμοιβῆς.

*** Ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς Παιδείας Συμβούλου κ. Ν. Φαρφουράκι προσεκλήθησαν εἰς Χανία ὁ Γυμνασιάρχης Ἡρακλεῖου κ. Ν. Παλιεράκι καὶ ὁ Διευθυντὴς τοῦ Διδασκαλεῖου κ. Γ. Παπασωτηρίου. Σκοπὸς τῆς ἐνταῦθα προσκλήσεως εἶνε ἡ ἐπεξεργασία τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Νομοσχεδίου, τὸ ὅποιον ἡ Κυβέρνησις θὰ ὑποβάλῃ εἰς τὴν Βουλὴν.

*** Οἱ δημοδιδάσκαλοι Κισιάμου ἐξετάζοντες τὸ ἔργον τῶν καθηγητῶν ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ τῶν δημοδιδασκάλων παρατηροῦσιν ὅτι τὸ ἔργον αὐτῶν εἶναι ἐπιπρόνοτον καὶ ἐπάγεται μεγαλυτέρας εὐθύνας ἐν περιπτώσει παραμελήσεως αὐτοῦ. Διότι ἡ ἠθικὴ καὶ ὕλικὴ εὐδαιμονία τοῦ Ἔθνους ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς καλῆς λειτουργίας, τῆς κατωτάτης Ἐκπαίδευσως, καὶ εἰς τοὺς λειτουργοὺς αὐτῆς ἐγκνείται τὸ μέγαλεον τῆς Πατρίδος ὡς εἶπεν ὁ Κορμένιος.

Δίκαιον ἐπομένως καὶ πατριωτικὸν εἶναι οἱ παράγοντες οὗτοι τῆς ἔθνικῆς εὐδαιμονίας νὰ μὴ παραγκωνίζωνται καὶ περιφρονῶνται ἀλλὰ νὰ τύχωσι ἠθικῆς καὶ ὕλικῆς ὑποστηρίξεως ὡς ἐγένετο τὸ παρελθόν καὶ διὰ τοὺς λειτουργοὺς τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσως.

*** Ὁ ἐκ τῶν συνεργατῶν ἡμῶν κ. Παναγ. Χριστόπουλος, καθηγητῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν, ἀνεκηρύχθη μέλος τῆς ἐν Παρισίοις ἑδρευούσης ἀστρονομικῆς ἑταιρείας τῆς Γαλλίας, ἣς τὰ μέλη συναριθμοῦσι τοὺς διασημοτέρους μαθηματικοὺς καὶ φυσιολόγους.

*** Ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ σχολικοῦ ἔτους ὁ Γυμνασιάρχης Χανίων κ. Ἐμμ. Γενεράλις παρέθηκε γεῦμα εἰς τοὺς ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσως ὑπηρετοῦντας καθηγητάς. Κατ' αὐτὸ πρό- ἐπιεν ὑπὲρ τοῦ Συλλόγου τῶν Καθηγητῶν τοῦ γυμνασίου, οἵτινες διὰ τῆς εὐλικρινοῦς συνεργασίας των μεγάλως συνεβάλοντο εἰς τὴν ἐπιτυχῆ διεύθυνσιν τοῦ Ἀνωτάτου Ἐκπαιδευτηρίου τῆς πρωτευούσης.

*** Ἀναγινώσκομεν εἰς τὰς Ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας ὅτι μεταξὺ τῶν ἀριστευασῶν ἐν ταῖς ἐξετάσεσι τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ τμήματος τῆς «Ἐνώσεως τῶν Ἑλληγίδων» ἦτο καὶ ἡ δις Ἑλένη Λελεδάκη, πτυχι- οῦχος τοῦ Ἀνωτ. Παρθεναγωγείου Χανίων, παρακολούθησασα ἐν αὐτῷ τὴν διδασκαλίαν τῶν τεχνικῶν μαθημάτων καὶ τὴν σουηδικὴν γυμναστικὴν ὑπὸ τῶν κ. Χρυσάφην.

*** Οἱ δημοδιδάσκαλοι Χανίων παρέθηκεν γεῦμα πρὸς τοῦ κ. Παπασωτηρίου, Διευθυντῆν τοῦ Διδασκαλεῖου, οἵτινος οἱ περισσότεροι διετέλεσαν μαθηταί.

ΗΛΥΕΗΣΙΣ τῶν σελίδων τοῦ «Κρητ. Ἀστέρως» διὰ τῆς προσθήκης τοῦ χρησιμωτάτου τῷ διδασκαλικῷ κλάδῳ «Ἐκπαιδευτικοῦ Δελτίου» καὶ ἡ καλλιτεχνικὴ ἔκδοσις αὐτοῦ συνεπάγεται μεγαλυτέρας δαπάνας, εἰς ἃς ἀδυνατοῦμεν νὰ ἀνταποκριθῶμεν ἄνευ τῆς πληρωμῆς τῆς μικρᾶς πλέον καταστάσεως 5-δρ. συνδρομῆς τῶν φίλων, ἀπέναντι τόσων μεταρρυθμίσεων καὶ προσαυξήσεων. Θὰ παρακαλέσωμεν λοιπὸν πάντας καὶ ἰδίᾳ τοὺς καθυστεροῦντος νὰ ἀποστείλωσι τὰς συνδρομὰς αὐτῶν ἀπ' εὐθείας διὰ γραμματοσήμων Κρητικῶν μὲν οἱ ἐν Κρήτῃ, γαλλικῶν δὲ καὶ ἰταλικῶν οἱ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ, βέβαιοι ὄντες ὅτι θὰ μένωμεν εὐχαριστημένοι, ἐὰν ἐκ τῶν εἰσπράξεων καλύπτονται αἱ δαπάναι τῆς ἐκδόσεως.

ΣΕΙΡΑΙ τῶν φυλλαδίων τοῦ «Κρητ. Ἀστέρως» τοῦ παρελθόντος ἔτους πωλοῦνται εἰς τὰ Γραφεῖα ἡμῶν ἀντὶ δρ. 6 ἐκάστη. Οἱ θέλοντες νὰ ἔχωσι πλήρη τὴν σειρὰν τοῦ «Κρητ. Ἀστέρως» δύνανται νὰ ἀποστείλωσι πρὸς ἡμᾶς τὸ ἀντίτιμον ἵνα τοῖς ἀποσταλῆ.